

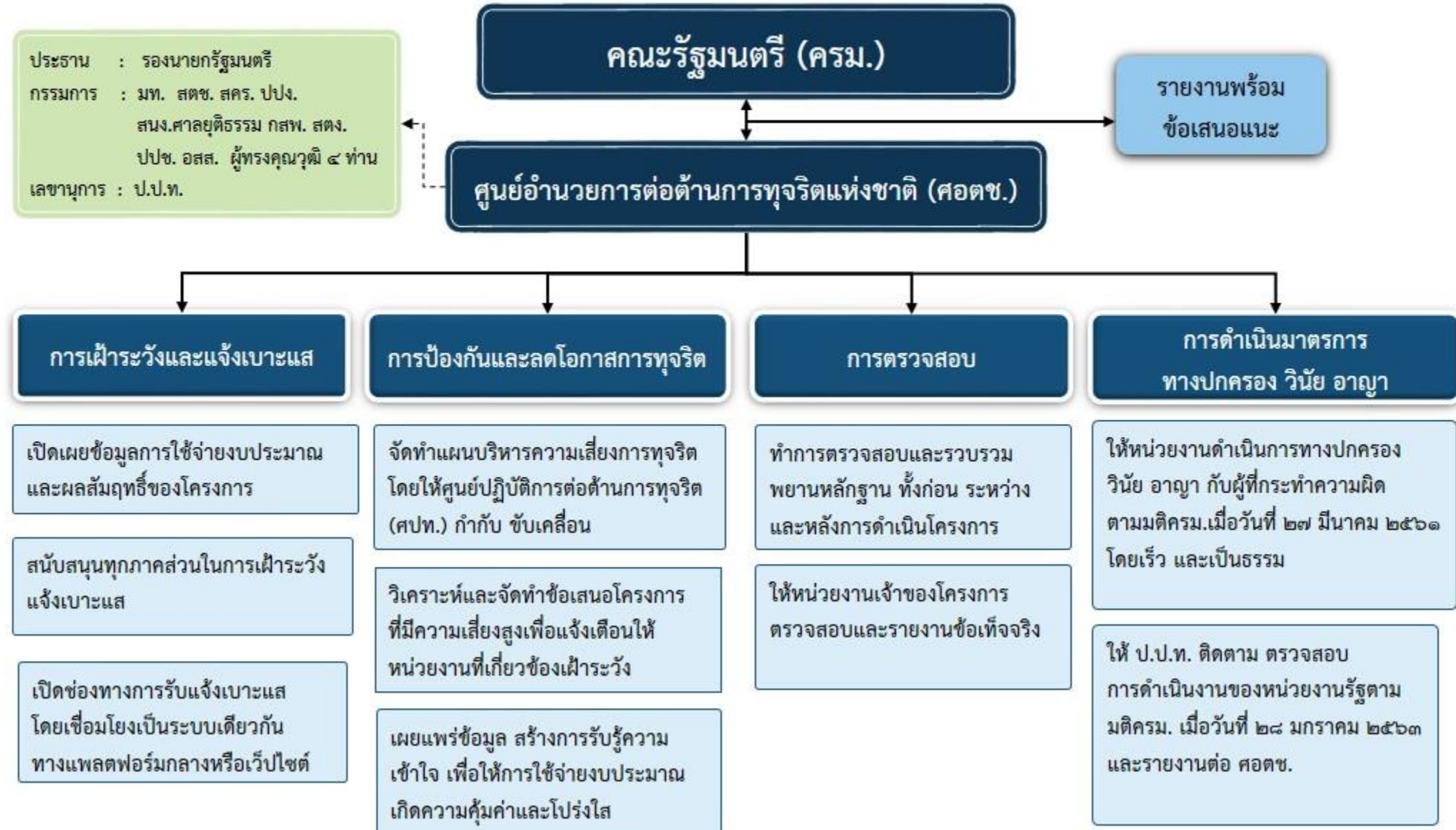

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.)

สำนักงาน ป.ป.ท.

กลไก ศอตช. ในการเฝ้าระวังการใช้จ่ายงบประมาณตามพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓

ที่มาความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การพิจารณาอนุมัติ อนุญาต

การใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

การใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากรของรัฐ

ปัญหา vs. ความเสี่ยง

- **ปัญหา** = ไม่มี ไม่เคย (เช่น ระเบียบ กฎหมาย เป็นอุปสรรค ไม่ทันสมัยหรือไม่มีกฎหมายรองรับ/ระบบ IT ไม่ทันสมัย/เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ระยะเวลาเร่งรีบ)

อย่าเอา “ปัญหา” มาเป็น “ความเสี่ยง”

- **ความเสี่ยง** = เหตุการณ์ - ที่มีโอกาสเกิด ต้องทำการป้องกัน/ลดความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. การระบุความเสี่ยง
๒. การประเมินสถานะความเสี่ยง
๓. การประเมินค่าความเสี่ยงรวม
๔. การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมความเสี่ยง
๕. การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

แบบรายงานประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต

ตารางที่ ๑ การระบุความเสี่ยง

อธิบายรายละเอียด โอกาส ความเสี่ยงการทุจริต ว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริตที่มีความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยบางขั้นตอนอาจไม่มีความเสี่ยง สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีความสุ่มเสี่ยง หรือโอกาสเกิดการทุจริต ให้อธิบายรูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงให้ละเอียดชัดเจนมากที่สุด โดยวิธีการการค้นหาความเสี่ยงการทุจริต ค้นหาจาก ความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูงมีประวัติอยู่แล้ว เรียกว่า Known Factor และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด เรียกว่า Unknown Factor

ระบุรูปแบบพฤติการณ์ที่นำไปสู่ความเสี่ยงการทุจริต
ในแต่ละ Process ของกระบวนการที่ทำการประเมิน

แบบรายงานประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

โครงการ.....

ชื่อหน่วยงาน / กระทรวง.....(หน่วยรับงบประมาณ).....

ชื่อกระบวนการ / งาน

ชื่อผู้ประเมิน.....ตำแหน่ง.....

สังกัด..... โทรศัพท์.....

ตารางที่ ๑ การระบุความเสี่ยง

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	โอกาส/ความเสี่ยง รูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต

ตัวอย่างความเสี่ยงการทุจริต กรณีการจัดซื้อจัดจ้าง

1 ขั้นตอนการพิจารณาโครงการที่จะได้รับอนุมัติให้จัดซื้อจัดจ้าง

- หลักเกณฑ์การพิจารณาไม่ชัดเจน ทำให้โครงการต่างๆเช่นไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง
- การเขียน TOR หรือข้อกำหนดแบบที่เจาะจงรูปพรรณสัณฐานของสิ่งของที่ต้องการ หรือการจำกัดผู้เข้าแข่งขัน การกำหนดคุณสมบัติของทีละเอียด หรือการกำหนดจำนวนหรือประสบการณ์ที่ปรึกษาไว้สูงเกินความจำเป็น การกำหนดเวลาส่งมอบสั้นมาก (ลือคสเปก)
- การกำหนดราคากลางสูงผิดปกติ โดยเฉพาะราคาที่ได้มาจากการสืบราคาจากท้องตลาด
- การสืบราคาไม่ได้ดำเนินการจริงแต่ให้รายที่จะจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้ดำเนินการหาคู่แข่งให้ และมักพบว่าคู่สัญญาและคู่แข่งมักมีความเชื่อมโยงกัน
- มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้างเพื่อให้อยู่ในอำนาจของตนเอง

2 ขั้นตอนการพิจารณา ตรวจสอบ ข้อเสนอ

- มีการเผยแพร่ในวงจำกัด เผยแพร่ในระยะเวลาที่สั้นเกินไปทำให้ผู้สนใจเข้าเสนอราคา ไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมข้อเสนอ
- การตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น กรณีโครงการที่มีความซับซ้อนสูงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น มีการกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติเบื้องต้นไม่ชัดเจน หรือมีการกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง
- การพิจารณาเกณฑ์ที่ไม่ใช่ราคา มักมีจุดอ่อนในการใช้ดุลยพินิจซึ่งจะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ความเชื่อตรงของคณะกรรมการแต่ละคน

3 ขั้นตอนการการบริหารสัญญาหรือโครงการ

- งานที่ส่งมอบโดยคุณภาพที่กำหนดไว้ในสเปคหรือไม่ครบถ้วน หรือล่าช้ากว่ากำหนดแต่มีการตรวจรับและอนุมัติให้จ่ายเงิน
- ขาดการตรวจสอบระหว่างดำเนินโครงการ หรือความถี่ในการตรวจงานน้อยเกินไป
- เชื่อตามเอกสารของผู้จัดส่ง ไม่มีการตรวจนับจริง หรือตรวจสอบทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณจริง
- การใช้วัสดุไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการ

ตารางที่ ๒ การประเมินสถานะความเสี่ยง

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โอกาส/ความเสี่ยง รูปแบบพฤติกรรมความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง

นำข้อมูลในตารางที่ ๑ มาประเมินสถานะความเสี่ยง

- * **สถานะสีเขียว** : ความเสี่ยงระดับต่ำ
- * **สถานะสีเหลือง** : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงาน ตามปกติควบคุมดูแลได้
- * **สถานะสีส้ม** : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคนหลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม หรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ
- * **สถานะสีแดง** : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก คนที่ไม่รู้จักไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ ๓ การประเมินค่าความเสี่ยงรวม

ตารางที่ ๓ ตารางการประเมินค่าความเสี่ยงรวม SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง ๒ มิติ (หรือตารางเมทริกซ์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix))

ระดับคะแนน

- ๓ = สูง
- ๒ = กลาง
- ๑ = ต่ำ

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน /โอกาส/ความเสี่ยงรูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง			ระดับความรุนแรงของผลกระทบ			ค่าความเสี่ยงรวม จำเป็น X รุนแรง
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	

ให้นำข้อมูลที่มีสถานะความเสี่ยงในช่องโดยเฉพาะสี **สีแดง** **ส้ม** **เหลือง** จากตารางที่ ๒ มาหาค่าความเสี่ยงรวม (ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง X ระดับความรุนแรงของผลกระทบ)

แนวทางการประเมินค่าคะแนนความเสี่ยง เทียบกับประสิทธิภาพการ ควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในปัจจุบัน

นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต ที่มีค่าความเสี่ยงรวม สูงๆ จากตารางที่ ๓ มาประเมินเทียบหรือประเมินกับมาตรการ การควบคุมจัดการของหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ว่าความเสี่ยงที่แท้จริงคือเรื่องอะไร

ระดับ	คำอธิบาย
ดี	การควบคุมมีความเข้มแข็งและดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ในระดับที่สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจากความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุมไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้เนื่องจากมีความหละหลวม และไม่มีประสิทธิผล การควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

โอกาส/ความเสี่ยงการ ทุจริต	คุณภาพ การจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
		ค่าความเสี่ยง ระดับต่ำ	ค่าความเสี่ยง ระดับ ปานกลาง	ค่าความเสี่ยง ระดับสูง
→	ดี	ต่ำ	ค่อนข้างต่ำ	ปานกลาง (๓)
→	พอใช้	ค่อนข้างต่ำ	ปานกลาง (๕)	ค่อนข้างสูง (๖)
→	อ่อน	ปานกลาง (๗)	ค่อนข้างสูง (๘)	สูง (๙)

ตารางที่ ๕ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โอกาส/ความเสี่ยง รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

ตารางที่ ๕

พิจารณาเหตุการณ์ความเสี่ยง ที่มีค่าความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ ๔ ตามลำดับความรุนแรงความเสี่ยงที่อยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง มาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อป้องกันการทุจริตต่อไปโดยวิเคราะห์ตรวจสอบว่ามาตรการเดิมหรือปัจจุบัน (Key Controls in place) ที่หน่วยงานบังคับใช้มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ และต้องมีมาตรการเพิ่มเติม (Further Actions to be Taken) อย่างไรบ้าง ให้ระบุรายละเอียดเพื่อนำสู่การบังคับใช้ ความเสี่ยงกับมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตควรเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้

ตัวอย่างตารางที่ ๕ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โอกาส/ความเสี่ยง รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต
๑.	<p>การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดที่ทำการก่อสร้างไม่ตรงตามที่กำหนด - ได้มีการทำประชาคมหรือไม่ - นอกพื้นที่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร (หน่วยราชการและเอกชนเจ้าของพื้นที่) - การกำหนดเป้าหมายประชาชนได้รับประโยชน์จริงหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดพิกัดในเชิงพื้นที่ที่สามารถตรวจสอบได้ - การสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินการและมีรายงานแจ้งการอนุมัติก่อนดำเนินการ - การกำหนดกลุ่มประชาชนที่เข้าทำประชาคมให้มีความชัดเจน
๒.	<p>ตรวจสอบความถูกต้องของการคำนวณปริมาณวัสดุ และราคาก่อสร้างฝ่ายชลอน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - วัสดุไม่ครบถ้วน - วัสดุไม่ได้มาตรฐาน - ราคาก่อสร้างไม่เป็นไปตามมาตรฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้มีตัวแทนภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจรับ - การกำหนดแบบมาตรฐานตามขนาดของลำน้ำ - จัดทำข้อยกเว้นในด้านมาตรฐานการจัดซื้อวัสดุ แจ้งไปยัง กวพ. โดยทำเรื่องไปในนามกรมฯ ขอผ่อนผันทั้งโครงการ - ภาคประชาชน ควรมีแหล่งข้อมูลเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ - กำหนดราคากลางของวัสดุ

ตัวอย่างตารางที่ ๕ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โอกาส/ความเสี่ยง รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต
๓.	<p>ตรวจสอบความถูกต้องของการจ้างแรงงาน</p> <p>๑) แรงงานเถื่อน</p> <p>๒) การจ่ายเงิน</p> <p>๓) จัดหาแรงงานไม่ได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบและเก็บข้อมูลแรงงานจากเลขที่บัตรประชาชน - การกำหนดเวลา การเข้าและออก ในการดำเนินงานของแรงงาน
๔.	<p>การผลสมทรายและซีเมนต์อัตราส่วนไม่ตรงตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้มีผู้ควบคุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน - กำหนดให้มีตัวแทนภาคประชาชนมีส่วนร่วมในควบคุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน